

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ

Уређује

А. БЕЛИЋ

уз сарадњу

д-ра *Алексића Радомира* (Београд), д-ра *Бошковића Радосава* (Београд),
д-ра *Вуковића Јована* (Сарајево), *Конеског Б.* (Скопље), д-ра *Нахшичала*
Рајка (Љубљана), д-ра *Раковића Франа* (Љубљана), д-ра *Скока Петра*
(Загреб), д-ра *Шевановића Михаила* (Београд), д-ра *Томаковића Васе*
(Скопље), д-ра *Хрстић Маџа* (Загреб)

XVIII КЊ. 1—4

БЕОГРАД
1949—1950

Bratca м. *Baratka, Ripra < Râpa и др. Друго, тешко је без симбиозе на самом терену замислити старе словенске топониме (са назалима) у Ердељу. Али је то све, на крају крајева, ствар историје румунског и маџарског језика, и славистике се даље не тиче.

Него се нас тиче нешто друго: даје ли сав овај материјал какве хронолошке податке о словенском становништву старе Дације. Петровици каже отприлике овако: румунски језик је у овој мери могао зајмити од словенскога само у време „симбиозе“; а симбиоза се мора узимати *пре* доласка Маџара, јер би тешко било замислити да у доба маџарске власти Румуни-дошљаци зајме од Словена-кметова, а не од Маџара — феудалне госпode. Ту Петровици није у праву. Прво, он сам каже да су Маџари били углавном — власт, а Словени — већина становништва. Друго, опет он сам наводи доста маџарских топонима-калкова према словенском, а Румуни у тим случајевима имају просто преузету слов. реч: Bălgrad — Gyula-fehérvár, Cernavoda — Feketeviz, Zlaști — Aranyos, Cozla -- Kecskés, Târnava — Küküllő, Bistra — Sebes итд. Ако су Словени, како Петровици тврди, у тренутку доласка Маџара већ били романизовани, како су Маџари могли преводити са *словенског*? То значи да се место словенско-романске „симбиозе“ мора говорити о тројној „симбиози“: Словена, Румуна и Маџара, а тако је морало бити већ и с обзиром на судбину назала. У своме чланку „Daco-slava“ („Dacomania“ X, II, 1943, стр. 34) Петровици и сам наводи код писара краља Беле *Blasii et Sclavi*. Ако се може, за Петровици-ем и Книежом, узети гуљење слов. назализације у X—XI в., то, истина, показује приближно епоху ове „симбиозе“, али ништа не говори о приоритету Румуна или Маџара у Ердељу.

Према томе, дакле, колико је тачно да је румунско-словенска заједница морала постојати и у Ердељу, толико је исто погрешно тврђење да су у доба првог контакта између Румуна и Маџара Словени већ били потпуно романизовани.

И. Појовић

21. — PETROVICI EMILE, *La population de la Transylvanie au XI-e siècle*, extrait de la *Revue de Transylvanie* (Tome X), стр. 32.

1943 године је аутор дао рецензију на Книежину студију *Ungarns Völkerschaften*; а овај чланак претставља извесну прераду те рецензије. Главна мисао је иста: словенски назали у ердељској топономастици — колико сведоче о старини Маџара у овом

крају, толико, и још више, сведоче и о старини Румуна. Где је у конкретним случајевима у праву Книежа, а где Петровичи, то је већ ствар романистике и мађаристике.

Само једну нову констатацију Петровичи доноси у овој студији: у поменутој рецензији он прихвата Книежино схватање да су се слов. назали деназализовали у X—XI веку, а овде се, међутим, у томе колеба. Он потсећа на то да су напр. такозвани ердељски Бугари сачували назале до свог изумирања, до XIX в.; по чему се, дакле, може сматрати да су их дачки Словени изгубили још у XI в.? Примедба је утолико тачна што показује да се тако прецизна хронологија у овом случају не може извести. Зато та примедба погађа и Книежу и Петровичи-а. Слов. назали не могу бити узети као мерило румунског или маџарског приоритета на овом терену. Може се ипак рећи ово: слов. назали су ушли у румунски језик давно, јер су и они, као и елементи румунског језика, претрпели извесне румунске специфичне процесе у вези са носним сугласницима (исп. Балота, *Reči slovenskog porekla i rumunska nazalizacija*, București, 1925); а на терену на којем се не могу очекивати нове бугарске позајмице (северозападни Ердељ) Петровичи већ налази топониме са извршеном деназализацијом (*Mitnic* < *Mortъnikъ, *Les Slaves en Grèce et en Dacie, Balcania VII, 2*, стр. 467). То би била озбиљна индиција за закључивање да дакословенски назали нису били онакве судбине какве су били у тзв. ердељских Бугара, него да су прилично давно деназализовани. То, опет, не доказује да је деназализација извршена баш у XI веку, како би хтели Петровичи и Книежа.

И. П.

22. — PETROVICI ÉMILE, *Les Slaves en Grèce et en Dacie*, *Balcania VII, 2*, Bucarest 1944. стр. 465—473.

Ово је допуна чланку „Daco-slava“ из 1944 год. Мисли су, као и тамо, ове: грчка топономастика словенског порекла врло је сродна румунској топономастици словенског порекла (напр. *Κόζια* : *Cozia*, *Τχουβόζδα*, *Καβοζδα* : *Găvojdia*, *Πράδαλλα* : *Predeal*, стр. 467). Она одаје бугарско порекло (ми бисмо рекли источно јужнословенско; овога пута не наводи материјал). Али је утицај Словена у овоме правцу био знатно дужи у Румунији (слов. *o* = рум. *o*, *y* > *i*, *ar* > *ra*, III палат. доследно спроведена) неголи у Грчкој (*o* > *a*, *y* се чува, *er* = *er*, отсуство III палат.). И јачина утицаја већа је у Румунији. Узрок ове разлике је у томе што су Грци били културнији од Словена, а Словени културнији од